

**Procés participatiu del Pla d'Acció per al
Desenvolupament de la Producció Ecològica 2023-2027**

**Sessió de debat sectorial 5
CONEIXEMENT**

RESUM DE LES APORTACIONS

23 de febrer de 2022

PLA D'ACCIÓ PER AL
Desenvolupament de la
Producció ecològica

2023-2027

Índex

1. INTRODUCCIÓ	4
2. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ	5
3. ASSISTENTS	6
4. LES BARRERES I DIFICULTATS	6
4.1. ECONÒMIQUES	6
4.2. ESPECÍFIQUES DE LA RECERCA	6
4.3. ESPECÍFIQUES DE LA FORMACIÓ	7
4.4. ESPECÍFIQUES DE L'EDUCACIÓ	8
4.5. RELACIONADES AMB LA COMUNICACIÓ I LA SENSIBILITZACIÓ	8
4.6. ALTRES BARRERES	9
5. LES FORTALESES I OPORTUNITATS	10
5.1. ECONÒMIQUES	10
5.2. ESPECÍFIQUES DE LA RECERCA	10
5.3. ESPECÍFIQUES DE LA FORMACIÓ I ASSESSORAMENT	11
5.4. ADMINISTRATIVES, JURÍDIQUES I DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES	11
5.5. RELACIONADES AMB LA COMUNICACIÓ, LA SENSIBILITZACIÓ I LA DINAMITZACIÓ	11
5.6. ALTRES ASPECTES QUE JUGUEN AL NOSTRE FAVOR	12
6. ELS REPTES A ASSOLIR	12
6.1. EIX 1. ESTIMULAR LA DEMANDA I GARANTIR LA CONFIANÇA DELS CONSUMIDORS	12
6.2. EIX 2. ESTIMULAR LA CONVERSIÓ I CONSOLIDAR TOTES LES BAULES DE LA CADENA DE VALOR DE LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA.	14
6.3. EIX 3. INCREMENTAR LA CONTRIBUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA AL MEDI AMBIENT I A LA SOSTENIBILITAT DEL SISTEMA ALIMENTARI	15

1. Introducció

Amb l'objectiu de potenciar la transició cap a un sistema alimentari més sostenible, consolidant els esforços dels agricultors i la resta d'actors de la cadena agroalimentària per fer front al canvi climàtic, protegir el medi ambient i preservar la biodiversitat, es proposa un nou instrument de foment en forma de **Pla d'Acció per al Desenvolupament de la Producció Ecològica 2023-2027** (en endavant, Pla d'Acció).

Tenint en compte el gran creixement que ha tingut el sector ecològic en els darrers anys, així com la necessitat de seguir fomentant el desenvolupament harmònic de tota la cadena de valor dels productes ecològics, el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural es proposa elaborar un nou Pla d'Acció pels propers anys.

Durant l'any 2021 i primer semestre de 2022, **s'ha impulsat un procés participatiu** per aconseguir un Pla d'Acció de més qualitat i millorar la governança amb els agents afectats en el seu desplegament i aplicació, en forma d'accions i polítiques públiques.

Aquest procés, que compta amb el suport i l'assessorament del Direcció General de Participació, Processos Electorals i Qualitat Democràtica, vol **actualitzar la diagnosi de la situació del sector i recollir propostes per enriquir i millorar el contingut i l'aplicació d'aquest Pla d'Acció**.

El procés participatiu es va iniciar el 17 de gener amb una sessió informativa (es pot visualitzar la gravació de la sessió al següent enllaç: <https://participa.gencat.cat/processes/PAE/f/3376/>).

Aquest informe recull resum les aportacions fetes durant la cinquena sessió de debat sectorial, en aquest cas, la corresponent al sector del coneixement. Els resultats d'aquesta sessió es complementaran amb les aportacions rebudes a través d'un qüestionari *on line* i amb els resultats de la resta de sessions de debat sectorial.

2. Desenvolupament de la sessió

Aquesta sessió de debat sectorial, va tenir lloc el dia **23 de febrer de 2022, de 12.00 a 14.30 hores**, en format telemàtic, a través de la plataforma zoom.

Els objectius d'aquesta sessió eren, bàsicament, els següents:

- Realitzar la diagnosi de la situació des de la mirada del sector convocat.
- Identificar els principals reptes en relació als tres eixos del procés de participació.

Per assolir aquests objectius, es va seguir aquest **ordre del dia**:

12.00 - Presentació i benvinguda.

12.10 - **1ª PART** – Diagnosi des d'una mirada sectorial

13.10 - **2ª PART** – Reptes per eixos

14.25 - Conclusions i properes passes.

14.30 - Cloenda.

3. Assistents

Van assistir un total de **45** persones, de les quals, 37 eren participants, 6 de l'organització i 2 de l'equip de dinamització.

Per part de l'organització, van acompanyar la sessió: **Anna Goutan, Anna Gomar, Isidre Martínez, Núria Armengol, Joan Bech i Pilar Pérez**, de la Direcció General d'Agricultura i Ramaderia del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

La conducció de la sessió la van realitzar **Xavier Carbonell i Mar Fábregas** (de l'equip d'Arc Mediació Ambiental).

4. Les barreres i dificultats

4.1. Econòmiques

1. El finançament de la recerca en producció agroalimentària ecològica és **insuficient**. Manquen ajuts en aquest àmbit i l'accés a les línies de finançament és molt restringit.

4.2. Específiques de la recerca

2. **Falta generar coneixement científic específic en producció ecològica**. Hi ha manca de recerca en agroecologia aplicable a nivell de finca (tècniques i pràctiques agronòmiques) i **especialment en context mediterrani**, ja que el coneixement està arribant sobretot del nord d'Europa. Caldria aprofundir en algunes pràctiques que ja s'estan desenvolupant per part de la pagesia
3. En recerca, s'hauria de poder **demostrar que les pràctiques de l'agricultura ecològica són ambientalment sostenibles** (eficiència en l'ús de recursos, ...) **i, quan no ho siguin, trobar la manera per a que puguin assolir el repte**. Es fa aquesta reflexió perquè si es comença a fer recerca en aquest sentit, amb rigor científic, no sempre es podrà demostrar que totes siguin sostenibles ambientalment, quan aquest criteri hauria de ser el pal de paller de la producció ecològica.
 - *En el xat es posa algun exemple de la recerca que caldria fer en horticultura: com plantem els enciams, amb encoixinat (insums), desherbat motor (gasoil), desherbat manual (ma d'obra), encoixinat compost (fertilitat).*

4. Dificultats per accedir al coneixement. Cal posar a disposició del sector la recerca que es fa a Catalunya. Es planteja que seria necessari que hi hagués **un centre de recerca virtual al servei del sector, que prioritzés les necessitats de recerca i mobilitzés el capital existent per aquesta finalitat.**
5. **Falta transferència dels resultats obtinguts en investigació al sector agroecològic.**
6. **Manca una cultura de coneixements agraris , tècniques tradicionals i oficis** del món rural, que s'han anat perdent i s'haurien de tenir en compte com a part del coneixement.
7. **Falten equips multidisciplinars per abordar problemes des d'un punt de vista holístic global.**
8. S'estableixen uns **terminis molt curts (1 any) de subvenció per a la promoció de projectes** de recerca que requereixen d'una vida més llarga per a que siguin realment útils.

4.3. Específiques de la formació

9. Bona oferta formativa de grau mig (hi ha més de 7 escoles que ofereixen el CFGM Producció agroecològica), però **no existeix una formació reglada que doni continuïtat per poder fer un grau superior o universitari.** S'obre un debat sobre la idoneïtat o no de disposar d'una formació de grau superior en agricultura ecològica:
 - *Sembla que seria millor tenir una visió general de l'agricultura i després una especialització a través d'un nivell superior al de grau. Es posa com exemple un màster en agricultura ecològica de la UB.*
 - *S'explica que la formació de professionals amb una visió de producció ecològica és més el resultat d'haver adquirit, al mateix temps, coneixements d'agronomia i de biologia, ja que la perspectiva dels continguts seria diferent. Això s'ha observat a la formació de màster, que l'alumnat que ve d'agronomia els manquen coneixements de biologia i a l'inrevés.*
 - *Potser s'haurien de poder oferir les dues coses, una especialització a partir de formació genèrica en agricultura i també que hi hagués un grau en agricultura ecològica, que permeti treballar amb la visió sistèmica, des de la base. A més, no n'hi ha molts a Europa i per tant seria una proposta innovadora.*
 - *A través del xat, es diu que seria molt important garantir que a totes les formacions universitàries i tècniques (agronomia, veterinària, formació professional, etc.) es fes formació específica sobre producció ecològica (com a part de les assignatures). Per exemple, en assignatures sobre conreus extensius (es tractés el tema dels conreus extensius ecològics), en una assignatura de porcí (es tractés les tècniques de maneig en producció porcina ecològica), en*

vaquí de llet (es parlés sobre producció de llet eco). Es considera millor això que tractar la formació en ecològic com una cosa diferent i singular.

4.4. Específiques de l'educació

10. El fet que la **gestió dels menjadors escolars estigui descentralitzada del currículum escolar**, dificulta poder traslladar els missatges sobre els valors de l'alimentació ecològica. Un bon lloc per treballar aquest tema serien els menjadors escolars però no hi ha aquesta vinculació amb les temàtiques escolars.
11. **Manquen convenis entre el món rural i l'educatiu**. Hi ha una llunyania entre el món educatiu i el món agrícola.
 - *Complementant aquest aspecte, s'explica que no hi ha un pla de formació pensat per joves amb l'objectiu específic de incorporar-se a una explotació realitzant un procés de transició generacional tutorat i amb garanties.*

4.5. Relacionades amb la comunicació i la sensibilització

12. La **població està molt allunyada del món agrari, especialment la població jove de zones urbanes**, i això provoca desconexió del funcionament en general de la pagesia
13. Una part de la societat, té **un cert grau de rebuig vers la producció ecològica**, i focalitza més en les febleses que en les forteses i per tant, no s'arriba a veure-la com una opció més.
14. **Banalització del terme ecològic**, que s'està separant cada vegada més del concepte inicial que integrava també els aspectes de sostenibilitat. **Caldria resoldre-ho des de l'àmbit del coneixement**. S'explica que, a nivell dels consumidors, no es diferencia la producció agroecològica que es fa aquí, que té uns impactes positius sobre el manteniment de l'entorn, de la que ve de fora que difícilment serà sostenible. Aquest tema també obre un debat i ens arriben algunes aportacions a través del xat:
 - *Els sectors que ja han estat model d'èxit en producció ecològica com es el cas de la viticultura podria donar un bon exemple de com el terme ecològic i sostenible van o no de la mà.*

4.6. Altres barreres

Altres barreres que també es van recollir després del treball en grups (però no es van presentar en plenari) o que van arribar a través de les aportacions via xat, han estat les següents:

- Revisar els currículums educatius i introduir conceptes i pràctiques sobre educació ecosocial i agroecologia
- Potenciar la xarxa d'escoles hortelanes i els horts urbans per tal que la ciutadania visqui i conegui la terra
- Revalorar socialment el paper del món agrari.
- La fortalesa mediàtica i econòmica del sector convencional.
- Que els governants es creguin la necessitat de potenciar la conscienciació ecològica.
- Establiment de les prioritats de recerca, establiment d'un centre de recerca virtual (sense murs!) que faciliti posar els recursos de Catalunya en R+D+I al servei del sector.
- Manca de professionals amb coneixements en agroecologia per poder formar als productors .
- Els tempos escolars i els natural no coincideixen per poder treballar els horts escolars.
- Manca de propostes de formació.
- Confusió entre eco, vegana, natural, etc.
- Manca en el currículum escolar de conceptes de agroecologia
- Sovint s'investiguen qüestions allunyades de les necessitats reals del moment i/o del territori.
- Manca de fluïdesa entre col·laboracions, coneixements i participació entre entitats i centres de recerca. Caldria un espai comú de treball, per compartir resultats i aprofitar possibles sinèrgies.
- Manca d'una xarxa de recerca en innovació ecològica a nivell de Catalunya.
- Necessitat d'obtenir respostes ràpides vs temps requerit per dur a terme les activitats de recerca.

- Falta desenvolupar coneixement sobre les tècniques pràctiques per dur a terme els principis de l'agricultura ecològica (p.ex. protecció del sòl).
- Dificultat de compartir coneixement per manca de canals de trobada

5. Les fortaleeses i oportunitats

5.1. Econòmiques

1. **Oportunitats de finançament** ja que hi ha un alineament de la producció agroecològica amb totes les polítiques europees.
2. Els **ajuts de l'Administració**.

5.2. Específiques de la recerca

3. Generació de coneixement local. **Hi ha una part important del sector que està generant coneixement dins la seva finca i expertesa per traslladar a altres finques.** A més, l'actitud del sector és molt proactiva i positiva de cara a compartir els coneixements, posant a disposició les seves finques per fer innovació.
 - *En aquest sentit, s'explica que la disposició és molt bona, però que probablement caldria un major acompanyament amb recursos per cobrir les inversions necessàries.*
4. Es disposa d'una estructura que fomenta la recerca. Es refereix als **grups operatius, que posen en contacte al món de la recerca amb el sector productiu.**
5. **L'emergència climàtica** suposa, per la producció agroecològica, una oportunitat pel coneixement, ja que **comporta haver de fer recerca i fer canvis per lluitar contra el canvi climàtic.**
6. **Empenta des de la Unió Europea, Agenda 2030, Nova PAC,** suposen una oportunitat per incrementar el coneixement de la producció agroecològica.
7. **Gran motor que suposa, a Catalunya, la recerca agroalimentària,** encara que no sigui específica en producció ecològica.
8. Tenim **molt de coneixement en producció convencional** i part d'aquest coneixement ja està relacionat amb la sostenibilitat que es podria aplicar a la producció ecològica.

5.3. Específiques de la formació i assessorament

9. **Gran presència al territori d'Associacions de Defensa Vegetal i altres tipus d'associacions**, que fan de palanca de transmissió entre el món de recerca i el món productiu i a l'inrevés.
10. **Oferta formativa a través de l'escoles agràries que estan esteses per tot el territori**. A més, s'està incorporant la formació dual i, en el futur, es podria incorporar un grau superior.
11. Formació continua a través de les jornades tècniques que es realitzen en el marc del **PATT**.
12. **Cada vegada hi ha més interès dels estudiants de formacions en agronomia per fer sostenible el sector de la producció ecològica**. Es detecta una demanda dels estudiants respecte a adquirir coneixements rigorosos relacionats amb la producció agroalimentària, la sostenibilitat i la producció ecològica

5.4. Administratives, jurídiques i de polítiques públiques

13. La producció agroecològica és fonamental per la seva **contribució als ODS, la lluita contra el canvi climàtic i contra la pèrdua de biodiversitat**. Això genera a més oportunitats de finançament.
14. A nivell legislatiu, diferents **polítiques i estratègies europees** (com el New Green Deal o l'estratègia de biodiversitat) donaran un impuls a la producció ecològica atès que hi ha objectius de creixement clars i per tant seran una oportunitat per a la recerca i la innovació del sector.

5.5. Relacionades amb la comunicació, la sensibilització i la dinamització

15. **Consciència del sector agroramader respecte a pràctiques sostenibles i, en concret, ecològiques**
16. Hi ha més demanda i hi ha facilitat de comercialització per l'augment de punts de venda.
17. El **context de crisi climàtica i ecològica** demana canvis cap a models de producció més sostenibles

5.6. Altres aspectes que juguen al nostre favor

Altres elements que també es van recollir després del treball en grups (però no es van presentar en plenari) o que van arribar a través de les aportacions via xat, han estat les següents:

- La majoria de cellers estan a favor de la producció ecològica
- Estem en un moment en que hi ha més consciència ecològica des del conjunt de la societat
- Oportunitat per debatre la integració de criteris socials i de salut a la producció ecològica
- Hi ha experiència acumulada i suport tècnic de qualitat (escoles agràries, oferta formativa de qualitat i flexible)
- Tenim una maduresa en els coneixements i bones pràctiques que podem aportar
- Nous canals i eines per facilitar la comercialització
- Coneixement: Existència d'associacions i estructures tècniques que permeten recollir el coneixement generat per tots els actors i alhora difondre'l entre tots els actors.

6. Els reptes a assolir

6.1. Eix 1. Estimular la demanda i garantir la confiança dels consumidors

1. Impulsar la recerca per millorar l'etiquetatge i garantir la traçabilitat dels productes.

Cal recerca per millorar l'etiquetatge i garantir la traçabilitat dels productes, especialment per veure de quina manera es podria indicar millor la procedència

del producte i els ingredients, ja que per generar confiança als consumidors, han de saber interpretar les etiquetes.

2. Incorporar a les escoles per educar als infants sobre la producció agroecològica.

A través d'hort escolar, menjadors, etc. es tractaria d'educar als infants sobre la producció agroecològica i d'aquesta manera sensibilitzar a les famílies a través dels alumnes.

3. Impulsar la recerca en aquells aspectes que millorin la informació de les persones consumidores.

Es tractaria d'impulsar la recerca en aspectes com la qualitat del producte ecològic o altres que reforçarien la confiança del consumidor, que tindrien més arguments davant la confusió que hi ha. També seria important la recerca per millorar la distribució dels productes per tot arreu, millorar l'accés al producte, trobar un preu més assequible, etcètera. Seria important que centres de recerca de referència (com ara l'IRTA), estiguin implicats, per la seva credibilitat davant dels consumidors i productors.

4. Potenciar la transferència de la recerca a les persones consumidores i al propi sector productor.

És un repte que la recerca arribi a les persones consumidores a través de la divulgació científica o la incorporació d'iniciatives com la ciència ciutadana. En relació a aquest repte, no sempre és fàcil interpel·lar a la societat, ja que caldria alguna entitat o mecanisme per poder-lo fer. En el cas del sector de la producció, també es reconeix que caldria una major coordinació i comunicació entre ells, que facilités la interlocució per fer aquesta transferència.

6.2. Eix 2. Estimular la conversió i consolidar totes les baules de la cadena de valor de la producció ecològica.

5. Millorar l'efectivitat de la incorporació de joves a la producció ecològica i garantir la viabilitat de la conversió d'explotacions.

S'estan difonent algunes tècniques sobre les que potser no s'han fet prou assajos i per això hi ha explotacions d'ecològic que acaben després dels 5 anys del compromís, ja que no s'estan assegurant les produccions. També es dona el cas de ,joves que tenen interès en la conversió però troben reticències a nivell familiar. Per això es proposen diferents vies, algunes per a que els joves puguin agafar pràctica amb la producció ecològica, la difusió de tècniques comprovades que respectin els principis de la producció agroalimentària ecològica, "espais test" que han posat en marxa des del banc de terres de Tarragona, incentius als joves que volen fer conversió de les explotacions existents o ampliant els terminis de finançament dels projectes de recerca en producció ecològica (que permetrà obtenir resultats més contrastats).

6. Promoure la dinamització territorial per enllaçar totes les experiències i coneixements que existeixen al territori.

Dinamització territorial per enllaçar totes les experiències i coneixements que existeixen al territori. Cal estudiar com treure més suc de tots els projectes de dinamització existents.

7. Resoldre les mancances de coneixement i formació

S'han identificat algunes mancances concretes però probablement s'hauria de fer un anàlisi en detall per tal de tenir una visió de tot el ventall de mancances i poder prioritzar. Es considera important centrar els esforços en 2 àmbits. Per una banda, en el tancament de la cadena de valor, sobretot pel què fa a la transformació del producte local, la logística de distribució i la plataforma comercial. Per una altra banda, també es considera important incrementar coneixement i formació en l'estudi econòmic, imprescindible en qualsevol

conversió de produccions i que pot permetre avaluar el model productiu que es vol implementar.

6.3. Eix 3. Incrementar la contribució de la producció ecològica al medi ambient i a la sostenibilitat del sistema alimentari

8. Incrementar la recerca sobre l'impacte mediambiental de la producció ecològica i sobre economia circular

Es tractaria de fer recerca per posar en valor aspectes com la conservació del sòl, l'increment de la matèria orgànica del sòl, l'eficiència i l'ús de l'aigua, l'ús dels carburants o la biodiversitat dels agro-ecosistemes. També es podria fer més recerca sobre alternatives d'insums per a la producció ecològica dins del marc de l'economia circular.

9. Increment de la recerca en aliments pels animals (per produir en el territori aliments ecològics i per la utilització de subproductes de la indústria ecològica).

Aconseguir produir aliments per l'alimentació animal al territori i evitar al màxim les importacions d'aliments procedents de fora del país. A més de minimitzar importacions, també estaria molt relacionada amb la utilització de subproductes de la indústria agroalimentària ecològica per alimentar monogàstrics.

10. Incrementar la recerca sobre les àrees GIP que agrupen petits productors fins aconseguir grans superfícies de producció exclusivament en ecològic

Les àrees conegudes al nord d'Europa com àrees GIP, són grans superfícies on exclusivament es realitza producció ecològica, on es fa una gestió holística de tot el territori inclòs dins d'aquestes àrees. D'aquesta manera, s'aconsegueix evitar la contaminació per deriva de l'agricultura convencional. Aquestes àrees

poden a més servir per realitzar recerca aplicada i ser un punt de trobada entre investigadors/res, pagesia i societat en general.

11. Crear xarxes de recerca i col·laboració entre centres de recerca i món agrari

Molt lligat a la transferència de la recerca, es proposa que es promogui la creació de xarxes de recerca i col·laboració. Aquestes xarxes podrien estar vinculades a les àrees GIP que es plantegen al repte numero 10.

12. Incrementar la recerca per a compatibilitzar la producció agroalimentària ecològica amb la fauna salvatge.

Es tractaria de fer estudis i recerca aplicada orientada a compatibilitzar la PAE amb fauna salvatge i a evitar els danys o la transmissió de malalties.

13. Mesurar i quantificar de forma rigorosa el cicle de vida, la petjada ambiental, la sostenibilitat social i l'econòmica.

Es tracta de quantificar aquests aspectes diferencials de sostenibilitat de la producció agroecològica de forma rigorosa.

14. Ampliar els grups de recerca, fomentant una aproximació multidisciplinària en la recerca de la producció agroecològica.

Per tal de poder assolir el repte anterior, cal que hi hagi una aproximació multidisciplinària en la recerca agroecològica, que pugui abordar les diferents dimensions de la sostenibilitat (agronòmica, ecològica, ambiental, social i econòmica). Això comporta un increment de la complexitat dels grups de recerca i per tant del finançament de la recerca.

15. Quantificar les diferents dimensions de la sostenibilitat a partir de l'escalada d'iniciatives petites i la cerca de sinèrgies entre elles.

Es tractaria de quantificar les diferents dimensions de la sostenibilitat a partir de l'escalada d'iniciatives petites i la cerca de sinèrgies entre elles.

16. Proposar modificacions de la normativa associada a la producció ecològica per adaptar-la a la realitat territorial de l'entorn mediterrani, a partir dels resultats de l'avaluació i quantificació de la sostenibilitat.

Una de les barreres que es troba la recerca és la normativa associada a aquesta recerca, més propera al nord d'Europa que a l'entorn mediterrani. Per proposar modificacions normatives seria molt important disposar de resultats de la quantificació i avaluació de la sostenibilitat.

23 de febrer de 2022